

تعیین‌کننده‌های اجتماعی و فرهنگی مرتبط با الگوهای انتخاب همسر (مطالعه موردی: زنان متأهل ۱۵ تا ۳۵ سال شهرستان لامرد استان فارس)

دکتر منصور طبیعی^۱ و مرضیه شمسی‌پور^۲

تاریخ وصول: ۹۶/۶/۷

تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۱/۱۶

چکیده:

در چند دهه‌ی گذشته، الگوهای ازدواج در ایران دچار تغییراتی شده است. هدف از پژوهش حاضر، بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی بر الگوهای ازدواج جوانان می‌باشد. روش مورد استفاده در تحقیق، روش میدانی بوده است. ابزار مورد استفاده برای جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه‌ی محقق ساخته است. چارچوب نظری این پژوهش برگرفته از نظریه‌ی تحول فرهنگی و ارزشی اینگلههارت می‌باشد. جامعه‌ی آماری این پژوهش، زنان متأهل در شهرستان لامرد می‌باشد. تعداد نمونه‌ی مورد بررسی ۳۹۰ نفر می‌باشد. یافته‌ها نشان می‌دهد در بین متغیرهای زمینه‌ای، فقط متغیر محل سکونت بر نحوه‌ی انتخاب همسر و محل سکونت و تحصیلات بر معیارهای همسرگزینی زنان مؤثر بوده است. همچنین عوامل اجتماعی چون درآمد ماهیانه‌ی خانواده، پذیرش نظر والدین و پذیرش نظر دوستان و متغیرهای فرهنگی چون اعتقادات دینی بر نحوه‌ی انتخاب همسر زنان مؤثر بوده است. طبق نتایج، متغیر تحصیلات، محل سکونت، پذیرش نظر والدین، طبقه‌ی اجتماعی، اعتقادات دینی، ارزش‌های مادی و فرامادی تأثیر معناداری بر متغیر معیارهای همسرگزینی زنان داشتند.

مفاهیم کلیدی: تغییرات اجتماعی و فرهنگی، الگوهای ازدواج، زنان متأهل، شهرستان لامرد

^۱ استادیار بخش جامعه‌شناسی و برنامه‌ریزی دانشگاه شیراز (نویسنده‌ی مسئول)

mtabiee@rose.shirazu.ac.ir

^۲ کارشناس ارشد جمعیت‌شناسی دانشگاه شیراز m.shamsipour68@gmail.com

مقدمه و بیان مسأله

قرن بیستم خصوصاً از جنگ جهانی دوم به بعد شاهد یک دگرگونی اجتماعی و اقتصادی در کشورهای سراسر جهان بوده است. به‌طور عمده این تغییرات تحت عنوان نوسازی نامیده شده است که فرض می‌شود اثری بسیار قوی بر الگوهای ازدواج و زندگی خانوادگی دارد. در همین راستا ویلیام گود (۱۹۶۳)، یک تئوری فراگیر درباره‌ی اثر صنعتی شدن و به‌طور کلی مدرنیزاسیون بر ساختار خانواده و روابط زناشویی ارائه کرده است. ایده‌ی اساسی او این است که خانواده هسته‌ای و مجموعه‌ای از ویژگی‌های مرتبط با آن نسبت به ساختارهای خانوادگی سنتی با سطح بالای تحرک جغرافیایی و اجتماعی در جامعه‌ی صنعتی سازگارتر است (گیونز و هیرشمن، ۱۹۹۴).

کوچک شدن بعد خانواده، تغییر از خانواده‌ی بزرگ به خانواده هسته‌ای، تغییر روابط و شبکه‌ی خویشاوندی، افزایش خانوارهای زن سرپرست، افزایش سن ازدواج، ظهور شکل‌های جدید خانواده‌های ازدواج نکرده و هم‌خانگی زن و مرد، کاهش قابل توجه فرزندآوری، گذار از تنظیمات هنجاری سنتی، ازدواج به انتخاب‌های فردی مدرن، تغییر روابط جنسیتی و بین نسلی و غیره از این سته تغییرات می‌باشند (محمدپور و همکاران، ۱۳۸۸).

خانواده از کانون‌های تغییرات ارزشی در جامعه است که در آن دو نسل «قدیم» و «جدید» با ارزش‌های مشترک و یا متفاوت همزیستی دارند. در دوران جدید و در جوامع صنعتی، ماهیت و اشکال ازدواج و پیامدهای اجتماعی آن و به‌طور کلی الگوهای همسرگزینی و خانواده تحت تأثیر صنعتی‌شدن و به دنبال آن جهانی‌شدن دچار تغییر و تحول شده و در جوامع رو به توسعه و یا به اصطلاح پیرامونی، با آهنگی آرام در حال تغییر است. با تغییر الگوی خانواده از گسترده به هسته‌ای، نحوه‌ی انتخاب همسر نیز در بسیاری از جوامع تغییر کرده است؛ زیرا در یک خانواده‌ی گسترده، ازدواج یک تصمیم اقتصادی و مبتنی بر تصمیم و رأی دیگر افراد و اعضای خانواده بود، ولی با هسته‌ای شدن خانواده‌ها، ازدواج تبدیل به یک تصمیم عاطفی و احساسی شده است. حق انتخاب آزاد همسر، آزادی عمل زنان در ازدواج، تصمیم‌گیری در خانواده، عادی شدن طلاق و موارد مشابه از جمله تغییرات ازدواج و خانواده محسوب می‌شود. به دنبال تغییر در نظام هنجاری جامعه، تغییر در ارزش‌ها و گسترش شهرنشینی، رفع محدودیت در روابط بین دو جنس مخالف کاهش یافته که به نوبه‌ی خود بسیاری از الگوهای رفتاری، ارزش‌های مربوط به خانواده و هنجارهای مربوط به جامعه از جمله ازدواج را تحت تأثیر قرار داده است (شیخی، ۱۳۸۲). جامعه‌ی ایران در پنج دهه‌ی اخیر از نظر وضعیت اجتماعی و فرهنگی، یکی از مهم‌ترین

دوران‌های حیات خویش را تجربه کرده، به گونه‌ای که همواره در معرض برنامه‌های نوسازی و توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی بوده و از طریق مجموعه‌ای از رویدادهای تاریخی و جریان‌های توسعه، ساختارهای آن دگرگون شده است. در دهه‌های اخیر، با تغییر ساختار اجتماعی و فرهنگی جامعه‌ی ایران در نتیجه‌ی بهبود شاخص‌هایی همچون صنعتی‌شدن، افزایش میزان شهرنشینی، افزایش میزان تحرک اجتماعی و مهاجرت، جوانی جمعیت، توسعه‌ی شبکه‌ی حمل و نقل عمومی، توسعه‌ی وسایل ارتباط جمعی و استفاده از تکنولوژی‌های نوین ارتباطی و توسعه‌ی نهادهای اجتماعی جدید مانند آموزش و پرورش و دانشگاه، زمینه‌ی مساعدی برای بروز تغییراتی در ارزش‌ها و نگرش‌های اعضای خانواده‌ی ایرانی به وجود آورده است (آزادارمکی و ظهیری‌نیا، ۱۳۸۹).

فرایند تشکیل خانواده و انتخاب همسر به‌عنوان یکی از مراحل اساسی زندگی افراد در جامعه و تأثیرگذار بر روی سایر فرآیندها و پدیده‌های جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است که همواره مورد علاقه و توجه‌ی محققان رشته‌های مختلف علوم اجتماعی بوده است. یکی از دلایل مهم اهمیت یافتن این مطالعات، تغییرات سریع این فرایند تشکیل خانواده در جریان فرایند نوسازی^۱ و توسعه‌ی جوامع مختلف بوده است (کنعانی، ۱۳۸۵: ۱۲۶-۱۰۴).

انسان در طول حیات خود، پیوسته در حال انتخاب است. انتخاب همسر^۲ نیز یکی از انتخاب‌های بسیار مهم است که بیشتر افراد دست‌کم یک‌بار در زندگی خود، با آن روبرو می‌شوند. انسان در هر انتخاب، خواسته یا ناخواسته ملاک‌هایی را مبنا قرار می‌دهد. تعدادی از این ملاک‌ها مختص به فرد و برخی نیز تقریباً بین همه‌ی اعضای یک گروه از نظر جنس یا نوع مشترک می‌باشند (نصیرزاده، ۱۳۸۸: ۵۰-۴۱).

انتخاب همسر به‌عنوان یک واقعه‌ی جمعیتی مورد توجه‌ی رشته‌های مختلف جمعیت‌شناسی، جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی و ... بوده است. هر جامعه‌ای الگوهای ویژه‌ای از باورها و ارزش‌ها، آداب و رسوم دارند. لذا ضرورت دارد که ما عوامل فرهنگی و اجتماعی را که موجب تأثیراتی بر الگوی انتخاب همسر جوانان می‌باشد، مورد بررسی قرار دهیم؛ بنابراین شناخت و بررسی شاخص‌ها، ویژگی‌ها و چالش‌های انتخاب همسر می‌تواند به متصدیان و متولیان فرهنگی کشور در جهت برون‌رفت از وضعیت موجود در عرصه‌ی تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری کمک کند. همچنین از آنجایی که رفتار تابعی از

^۱ modernization

^۲ mate selection

نگرش و ارزش‌گذاری‌های مثبت و منفی تلقی می‌شود و نگرش‌های فرهنگی افراد جامعه تحت تأثیر نوسازی و توسعه تغییر پیدا می‌کنند، پس با بررسی نگرش‌های نسل جوان نسبت به تشکیل خانواده و ایده‌آل‌های همسرگزینی می‌توان تا حدی به پیش‌بینی رفتارهای آتی ایشان اقدام نمود و آن را مورد بررسی قرار داد (احمدنیا و مهریار، ۱۳۸۲). حال با توجه به مسائل پیش‌گفته می‌توان نتیجه گرفت که با توجه به تغییرات نهاد خانواده در ایران در طول زمان بسیاری از اجزاء آن نیز از جمله الگوهای انتخاب همسر نیز به ضرورت تغییر کرده است. در مطالعه‌ی حاضر در پی آن هستیم تا عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با الگوی انتخاب همسر زنان در زمان ازدواج را مورد بررسی قرار دهیم.

پیشینه پژوهش

الف) تحقیقات داخلی

در این قسمت سعی می‌شود تا خلاصه‌ای از مطالعات داخلی و خارجی که توسط دیگران در رابطه با موضوع مورد مطالعه ما صورت گرفته و یا اینکه به لحاظ نظری، روش‌شناختی و موضوع ارتباط نزدیکی دارد، بررسی شود.

حسین‌زاده شاندیز (۱۳۸۳)، در مطالعه‌ی خود با عنوان «معیارهای همسرگزینی و ازدواج در بین جوانان مجرد در شهر شاندیز» که در قالب پایان‌نامه و با استفاده از روش پیمایش و جامعه‌ی آماری ۴۵۰ نفر و با حجم نمونه ۱۲۰ نفر از جوانان ۱۸ تا ۳۲ ساله شهر شاندیز صورت گرفته است، نتیجه گرفته که دختران بیش از پسران به معیارهای مذهبی بودن و وضعیت اقتصادی همسر توجه دارند، در مقابل پسران بیشتر به معیار ضرورت عشق قبل از ازدواج اهمیت می‌دهند. در مجموع ویژگی‌های اخلاقی همسر بیشترین و پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده کمترین اهمیت را در بین معیارهای همسرگزینی به خود اختصاص داده بودند (حسین‌زاده شاندیز، ۱۳۸۳).

حیدری و همکاران (۱۳۸۷)، در مطالعه‌ی خود با عنوان «معیارهای ازدواج از دیدگاه دانشجویان مجرد دانشگاه علوم پزشکی مازندران» که با تعداد ۳۸۰ نفر از دانشجویان و روش پیمایش صورت گرفته است نتیجه گرفت که معیار زیبایی ظاهری برای پسران بیشتر از دختران دانشجو حائز اهمیت است (حیدری و همکاران، ۱۳۸۷: ۶۲-۵۵).

کاظمی و نیازی (۱۳۹۰)، در مطالعه‌ای تحت عنوان «بررسی تأثیر عوامل فرهنگی بر ازدواج»، با کمک پرسشنامه بر روی ۴۰۰ نفر از جمعیت ۱۷ تا ۵۰ ساله‌ی شهر شیراز انجام داده است. بر اساس یافته‌های این پژوهش، با افزایش آرمان‌گرایی توسعه‌ی افراد،

الگوی ازدواج آن‌ها مدرن‌تر می‌شود. همچنین متغیرهای جنس، سن، اولویت‌های ارزشی، درآمد، میزان تحصیلات و میزان استفاده از وسایل ارتباط‌جمعی با الگوی ازدواج رابطه‌ی معنی‌داری داشته‌اند. بر اساس نتایج رگرسیون چند متغیره از بین کل متغیرهای مستقل، متغیرهای جنس، آرمان‌گرایی توسعه‌ای، میزان استفاده از وسایل ارتباط‌جمعی، سن، اولویت‌های ارزشی و درآمد ۷۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند و متغیر جنس بیشترین تأثیر را بر الگوی ازدواج داشت (کاظمی و نیازی، ۱۳۹۰: ۲۳-۲۰).

جبرئیلی‌زاده و همکاران (۱۳۹۲)، در مطالعه‌ای با عنوان «نقش ارزش‌های فرهنگی ازدواج و تفاوت‌های جنسی در انتخاب همسر» که با روش پیمایش بر روی ۳۶۰ دانشجوی (۱۶۱ مرد و ۱۹۹ زن) و با شیوه‌ی نمونه‌برداری از بین دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی انتخاب و با استفاده از زمینه‌یاب ارزش‌های ازدواج و پرسشنامه‌ی ملاک‌های انتخاب همسر در سال ۱۳۹۱ مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند، یافته‌ها حاکی از آن بود که بین بیشتر ارزش‌های فرهنگی ازدواج با ترجیح ملاک‌های انتخاب همسر رابطه‌ی معناداری وجود دارد و این متغیرها سهم معناداری در پیش‌بینی ترجیح ملاک‌های انتخاب همسر ایفا می‌کردند (جبرئیلی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۸۸-۳۷۷).

علائی و حقی (۱۳۹۳)، در بررسی با عنوان «بررسی وضعیت معیارهای همسرگزینی و عوامل اجتماعی مرتبط با آن» به تعیین معیارهای انتخاب همسر در بین معلمان شهرستان گرمی و پارس‌آباد و عوامل اجتماعی مرتبط با آن پرداخته است. این پژوهش با روش پیمایش که ابزار گردآوری آن پرسشنامه‌ی محقق ساخته می‌باشد، استفاده شده است. نمونه‌ی آماری تعداد ۱۷۶ نفر از معلمان شهرستان‌های گرمی و پارس‌آباد می‌باشد. یافته‌ها نشان دادند که عمده‌ترین ملاک‌های انتخاب همسر در بین معلمان به ترتیب، معیار ظاهری، موقعیت اجتماعی، رفتاری و سابقه‌ی خانوادگی می‌باشد و بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی آنان با معیارهای ازدواجشان رابطه وجود دارد (علائی و حقی، ۱۳۹۳: ۷۲-۴۹).

ب) تحقیقات خارجی

باس و بارنز^۱ (۱۹۸۶) در یک بررسی نتیجه گرفتند که مردان بیشتر از زنان به جذابیت فیزیکی اهمیت می‌دهند، در مقابل زنان بیشتر از مردان به پتانسیل درآمد خوب و تحصیلات عالی همسر خود توجه نشان می‌دهند (باس و بارنز، ۱۹۸۶: ۵۵۹).

^۱ Buss and Barnes

خالد^۱ (۲۰۰۵)، در مطالعه‌ی خود با عنوان انتخاب همسر در اردن: «اثرات جنس، وضعیت اقتصادی - اجتماعی و فرهنگ» که در بین دانشجویان اردنی انجام داده بود نتیجه گرفت، پسران بیشتر به زیبایی زنان و در مقابل دختران بیشتر به توانایی اقتصادی و تعهد مرد در انتخاب همسر اهمیت می‌دهند (خالد، ۲۰۰۵: ۱۶۸-۱۵۵).

فیش مان^۲ و همکاران (۲۰۰۶)، در یک مطالعه نتیجه گرفتند که زنان در انتخاب همسر وزن بیشتری برای بینش و فهم شریک خود و مردان وزن بیشتری برای جذابیت فیزیکی زنان قائل هستند (فیش مان و همکاران، ۲۰۰۶: ۶۹۷-۶۷۳).

کمپل و فلتچر^۳ (۲۰۱۵)، در پژوهشی تحت عنوان «روابط عاشقانه، استانداردهای ایده‌آل و انتخاب همسر» به بررسی ریشه‌های مدل استاندارد ایده‌آل پرداخته‌اند. محتوای استانداردهای ایده‌آل، عملکرد ایده‌آل‌ها در روابط موجود و همچنین در انتخاب همسر است. تحقیقات تجربی فرضیه‌ی آزمایش از مدل استاندارد ایده‌آل گرفته شده است؛ و ما نتیجه می‌گیریم که نمونه‌ای از ارزش گرفته شده از رویکرد کارکردی برای شناخت اجتماعی در روابط عاشقانه با تمرکز بر روی تأثیرات جفت همراه است. این تئوری از روانشناسی اجتماعی گرفته شده است که دارای سه بعد است: اعتماد، جذابیت و وضعیت اجتماعی؛ که هر بعد بیانگر یک مسیر متفاوت برای به دست آوردن همسر است. با تأکید بر جذابیت، نشاط و سلامت، افراد به احتمال زیاد همسری را که جوان‌تر، سالم‌تر و شاید بیشتر بارور (بخصوص برای مردان) باشند، به دست آورند (کمپل و فلتچر، ۲۰۱۵: ۱۰۰-۹۷).

گرنبرگ^۴ (۲۰۱۵)، در مطالعه‌ای با عنوان «نقش اندازه‌ی بدن در انتخاب همسر در میان جوانان آمریکایی آفریقایی تبار» به مطالعه‌ی اندازه‌ی بدن پرداخته‌اند. اندازه‌ی بدن یک عامل مهم در انتخاب همسر هم برای مردان و هم برای زنان است؛ و وزن، نقش خاصی را ایفا می‌کند بخصوص اگر انواع خاصی از اندازه‌ی بدن را که جذاب است در نظر بگیریم. در این پژوهش دو دیدگاه عنوان شده است: تئوری استراتژی جنسی و رویکرد تنوع فرهنگی. در این پژوهش از یک نمونه‌ی ۳۸۶ نفره از نوجوانان آمریکایی آفریقایی تبار بین سنین ۱۶ تا ۲۱ که در غرب میانه و جنوب شرقی زندگی می‌کرده‌اند و همچنین کسانی که در دانشگاه و دبیرستان بوده‌اند استفاده شده است. نتایج نشان داد که زنان دارای اضافه

¹ Khallad

² Fishman

³ Campbell And Fletcher

⁴ Granberg

وزن به احتمال زیاد نسبت به زنان در طبقه‌ی کم‌وزن قرار عشقی بیشتری دارند؛ اما اندازه‌ی بدن برای مردان در زمان قرار عشقی مهم نبوده است. به همین دلیل نتایج نشان داد که نظریه‌ی تنوع فرهنگی نسبت به نظریه‌ی استراتژی جنسی پشتیبان قوی‌تری بوده است؛ و همچنین ارتباط بین جنسیت و خودارزیابی بدن هم در میان دانشجویان و هم دانش‌آموزان معنی‌دار بوده است؛ و همچنین ارتباط بین جنسیت و فعالیت دوست‌یابی تنها در میان دانشجویان معنی‌دار بود نه دانش‌آموزان و در آخر ارتباط بین مدرسه و فعالیت‌های دوست‌یابی هم برای مردان و هم برای زنان قابل توجه بود (گرنبرگ، ۲۰۱۵: ۳۴۰-۳۵۴).

چارچوب نظری و مفهومی پژوهش

نظریه‌ای که برای چهارچوب نظری این مطالعه در نظر گرفته شده است، نظریه‌ی تحول و دگرگونی ارزشی می‌باشد. این تئوری به وسیله‌ی رونالد اینگلهارت طرح و گسترش یافته است. نظریه‌ی تحول فرهنگی اینگلهارت بر اساس چهار موج بررسی ارزش‌های جهانی^۱ که شامل بیش از ۸۵ جامعه در سطح جهان و ۸۵ درصد از جمعیت کل جهان می‌باشد، تدوین و طرح شده است (اینگلهارت و همکاران، ۲۰۰۳: ۱). در چند دهه‌ی گذشته، تغییرات اقتصادی، تکنولوژی، اجتماعی و سیاسی، فرهنگ‌های جوامع پیشرفته‌ی صنعتی را از جنبه‌های بسیار مهم دگرگون ساخته است. اعتقادات مذهبی، نگرش مردم پیرامون طلاق، ازدواج، سقط جنین، هم‌جنس‌بازی و اهمیتی که به داشتن بچه و تشکیل خانواده می‌دهند همه و همه دگرگون شده و به‌طور کلی خواست مردم از زندگی تغییر کرده است. تغییر و تحولات صنعتی شدن، شهرنشینی و به‌طور کلی امنیت اقتصادی کشورهای پیشرفته منجر به پیدایش تغییر بین نسلی به سمت ارزش‌های پست‌مدرن و فرامادی شده است. به‌طوری که مردم بیشتر بر کیفیت زندگی، محافظت از محیط زیست و خود شکوفایی تأکید می‌کنند (اینگلهارت؛ بیکر، ۲۰۰۰: ۲۱-۲۰).

به‌طور کلی اینگلهارت به بررسی تأثیر دگرگونی‌های محیطی (اقتصادی، سیاسی و اجتماعی) بر فرهنگ و تأثیر فرهنگ بر اقتصاد، جامعه و سیاست می‌پردازد. از نظر او دگرگونی فرهنگی دارای ارتباط بسیار نزدیک با دگرگونی‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است ولی این پرسش که کدام عامل واقعاً، آنچه را روی داده تبیین می‌کند؟ را

^۱ world value survey

بی‌معنی می‌داند. هر عاملی جزئی از یک نظام به هم پیوسته از علت‌هاست. او از هیچ نوع جبرگرایی (اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و تکنولوژی) حمایت نمی‌کند و می‌گوید در حالی که روابط میان عوامل را می‌توان مورد بررسی قرارداد، بی‌معنی است که یکی از آن‌ها را علت‌العلل بدانیم. او ادعای محدودتری را مطرح می‌کند و آن اینکه «فرهنگ یک عنصر کلی ضروری است که به شکل‌گیری جامعه کمک می‌کند» (اینگلهارت؛ بیکر، ۲۰۰۰: ۱۳-۱۲).

به‌طور کلی او در رهیافت نظری خود، دو سطح سیستم (ساختاری جامعه) و سطح خرد (افراد) را مدنظر قرار می‌دهد. بدین شکل که تغییرات محیطی و کلان در سیستم به دگرگونی‌هایی در سطح فردی منجر شده و این دگرگونی‌ها دارای پیامدهایی برای سیستم می‌باشد.

این نظریه به دنبال فهم چرایی و چگونگی تغییر و تحولات فرهنگی و ارزش‌ها و نگرش‌های جوامع است. در مجموع نظریه‌ی تحول ارزشی اینگلهارت دارای دو فرضیه‌ی پیش‌بینی‌کننده است که دگرگونی ارزش‌ها را تبیین می‌کند.

۱- فرضیه‌ی کمیایی: که بر اساس آن اولویت‌های فرد بازتاب محیط اجتماعی و اقتصادی اوست و فرد بیشترین ارزش را برای چیزهایی قائل است که عرضه‌ی آنها کم است.

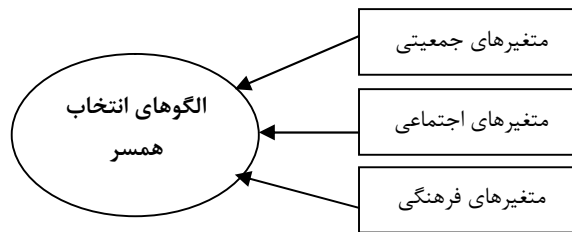
۲- فرضیه‌ی اجتماعی شدن: این اصل مبتنی بر این قضیه است که ارزش‌های اساسی فرد، منعکس‌کننده‌ی شرایط و فرآیند جامعه‌پذیری وی است که در سال‌های قبل از بلوغ تجربه کرده است (اینگلهارت، ۲۰۰۰: ۲۲۱).

بنابراین فرضیه‌ی کمیایی به تغییرات کوتاه‌مدت با آثار دوره‌ای اشاره دارد، دوره‌های رونق اقتصادی به افزایش فرامادی‌گرایی و دوره‌های رکود به مادی‌گرایی می‌انجامد، و فرضیه‌ی اجتماعی شدن، دلالت بر وجود آثار بلندمدت نسلی دارد (اینگلهارت، ۱۳۸۳). بنا به تعبیر اینگلهارت، فرامادیون کسانی هستند که در دوران شکل‌گیری شخصیت‌شان، دارای امنیت سازنده بودند یعنی دارای امنیت جانی و اقتصادی. این افراد کسانی هستند که اولویت‌های ارزشی‌شان فرامادی بوده است چرا که امنیت جانی و مالی را مسلم فرض کرده‌اند. بنابراین یک دسته نیازهای دیگر برای آنها مطرح می‌شود. نیازهایی چون خودشکوفایی و عشق و دلبستگی که نیازهای سطح بالا هستند. آنها کسانی هستند که به انتخاب انسانی اهمیت بسیار زیادی می‌دهند. ولی مادی‌گرایان افرادی هستند که به دلیل نداشتن احساس امنیت سازنده ناشی از دوران شکل‌گیری شخصیت‌شان و وضعیت

اقتصادی فعلی دارای اولویت‌های مادی‌گرایانه هستند این افراد بیشتر بر امنیت اقتصادی و جانی تأکید دارند (اینگلهارت و دیگران، ۲۰۰۴: ۱۱). همین امر منجر به جهت‌گیری‌های بسیار متفاوت مادیون و فرامادیون نسبت به بسیاری از مسائل اجتماعی از جمله ازدواج می‌شود و نگرش‌های آنها را نسبت به بسیاری از هنجارهای سنتی و جنسیتی مانند روابط جنسی نامشروع، فحشا، سقط جنین و طلاق و ... متفاوت می‌کند. به منزله‌ی یک تعمیم گسترده، می‌توان انتظار داشت مادیون بسیار بیشتر از فرامادیون از هنجارهای سنتی حمایت می‌کنند (اینگلهارت، ۱۳۸۳: ۲۲۲).

بر اساس نظریه‌ی تغییر ارزشی و نگرشی اینگلهارت ما دو دسته متغیرها را در نظر خواهیم گرفت، یکسری از متغیرها چون طبقه‌ی اجتماعی، درآمد خانواده و ... که مربوط به فرض کمیابی اینگلهارت هستند و یکسری متغیرهای فرهنگی چون ارزش‌های مادی و فرامادی، اعتقادات دینی و ... که مربوط به فرض جامعه‌پذیری هستند.

مدل مفهومی پژوهش

فرضیات پژوهش

- ۱- بین سن پاسخگویان و الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- ۲- بین تحصیلات پاسخگویان و الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- ۳- بین وضعیت اشتغال پاسخگویان و الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- ۴- بین محل سکونت پاسخگویان و الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- ۵- بین درآمد خانواده پاسخگویان و الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- ۶- بین طبقه‌ی اجتماعی و الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- ۷- بین پذیرش نظر دوستان پاسخگویان و الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- ۸- بین پذیرش نظر والدین پاسخگویان و الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.

- ۹- بین اعتقادات دینی پاسخگویان و الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- ۱۰- بین ارزش‌های مادی / فرامادی پاسخگویان و نسبت به الگوی انتخاب همسر رابطه وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش برای گردآوری اطلاعات از روش پیمایش استفاده شده است و ابزار مورد استفاده برای جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه بوده است. جامعه‌ی آماری مورد مطالعه در این پژوهش، شامل زنان ازدواج کرده بین ۱۵ تا ۳۵ سال شهرستان لامرد با تعداد ۱۱۱۱۵ نفر بود. حجم نمونه‌ی مورد مطالعه بر مبنای فرمول کوکران ۳۷۷ نفر محاسبه گردید که برای اطمینان بیشتر به ۳۹۰ نفر ارتقا یافت. در این روش از روش نمونه‌گیری متناسب با حجم جمعیت استفاده شد که برابر با تقسیمات کشوری، شهرستان لامرد از ۴ شهر و ۱۴۲ روستا تشکیل شده است که با توجه به محدودیت‌های موجود، ۲ شهر و ۱۰ روستا متناسب با حجم جمعیت نمونه‌گیری انجام شده است. اعتبار مورد استفاده در این مطالعه صوری است. پس از تهیه‌ی اولیه‌ی پرسشنامه و قبل از اینکه به صورت نهایی اجرا شود پرسشنامه به تعدادی از اساتید بخش جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز به ویژه اساتید راهنما و مشاور ارائه شد و نظرات آنها در مورد پرسشنامه اعمال گردید و پرسشنامه‌ی نهایی تدوین شد. جهت به دست آوردن پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای ابعاد معیار زیبایی ظاهری، معیار مذهبی، معیار اجتماعی - اقتصادی و معیار اخلاقی به ترتیب برابر با ۰/۸۶، ۰/۸۳، ۰/۸۸ و ۰/۹۵ بود؛ همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای دینداری و ارزش‌های مادی و فرامادی نیز به ترتیب برابر با ۰/۷۵، ۰/۸۷ و ۰/۸۵ بود.

مفاهیم و متغیرهای پژوهش

متغیر، ویژگی یا خصیصه‌ای است که بیش از یک طبقه یا مقدار دارد (دواس، ۱۳۸۶: ۳۶). بنابراین هر چیزی که تغییر کند یا مستعد تغییر باشد متغیر خوانده می‌شود. متغیرهای مورد بررسی در این تحقیق شامل دو دسته متغیرهای مستقل و وابسته می‌باشد. در اینجا به مفهوم‌سازی یعنی مشخص ساختن متغیرها، ابعاد و تعیین شاخص‌های گوناگون آن می‌پردازیم.

تعریف نظری و عملیاتی متغیرهای مستقل

- سن: به تعداد سال‌هایی که از عمر یک فرد از لحظه‌ی تولد تا زمان تحقیق می‌گذرد، سن گفته می‌شود. این متغیر بر اساس اظهارنظر افراد در سطح فاصله‌ای سنجیده می‌شود.

- وضعیت اشتغال: جمعیت فعال هر جامعه‌ای به دو دسته‌ی فعال و غیر فعال تقسیم می‌شود. شاغل کسی است که کار یا شغلی را داراست و به این کار یا شغل به‌عنوان حرفه آگاهی دارد (تقوی، ۱۳۷۲: ۷۳). بنابراین هر فرد یا دارای وضعیت شاغل و یا غیر شاغل است. علاوه بر این جمعیت غیر فعال نیز تحت عنوان خانه‌دار و یا دانشجو در این تحقیق بررسی شده‌اند؛ همچنین در این تحقیق نوع شغل افراد نیز از پاسخگو سؤال شد و در نهایت افراد در گروه‌های بیکار، خانه‌دار، دانشجو و طلبه، مشاغل عالی (استاد دانشگاه، مدیر دولتی در سطح مدیر کل و بالاتر، پزشک)، کارمند (کارمندان دولتی و خصوصی، معلمان، نظامیان، بازنشسته‌ها)، مشاغل آزاد، راننده و کارگر قرار گرفتند که وضعیت هر گروه در تحقیق مورد بررسی قرار گرفت.

- محل سکونت: در این بررسی محل سکونت افراد به شکل سؤال‌ی بسته با دو گزینه روستا و شهر پرسیده می‌شود که در سطح اسمی سنجیده می‌شود.

- تحصیلات: منظور از تحصیلات؛ تحصیلات رسمی است، یعنی فرا گرفتن دانش که توسط نظام آموزشی رسمی جامعه ارائه و درجه‌بندی شده است. در اصطلاح جمعیت‌شناسی، منظور از سطح تحصیلات، میزان تعلیماتی است که طی برنامه‌های مختلف و رسمی دولتی به مردم داده می‌شود و در پایان آن مدرکی ارائه می‌گردد. در این تحقیق سطح تحصیلات بر اساس تعداد سال‌های کاملی که فرد پاسخگو صرف فراگیری آموزش رسمی نموده است، سنجیده می‌شود.

- میزان درآمد ماهیانه خانواده: متوسط میزان پولی که اعضای خانواده در طول یک ماه برای امرار معاش کسب می‌نمایند، که متغیر میزان درآمد نیز به صورت فاصله‌ای مورد سنجش قرار گرفته است.

- پذیرش نظر دوستان: جهت‌گیری‌ها و وجه نظر مثبت یا منفی دوستان فرد نسبت به انتخاب همسر اطلاق می‌گردد.

- پذیرش نظر والدین: جهت‌گیری‌ها و وجه نظر مثبت یا منفی والدین فرد نسبت به انتخاب همسر اطلاق می‌گردد.

- طبقه‌ی اجتماعی: احساسی که پاسخگو نسبت به موقعیت اجتماعی - اقتصادی طبقه‌ی خود در جامعه دارد. در این تحقیق از پاسخگو خواسته شد تا بیان کند خود را متعلق به کدام طبقه‌ی اقتصادی اجتماعی می‌داند و طبقات اجتماعی در ۵ سطح از طبقه خیلی بالا، بالا، متوسط، پایین و خیلی پایین درجه‌بندی شد.

- اعتقادات دینی: مجموعه‌ای از معارف، عقاید، باورها و قانون‌ها و دستورهای دینی برای راهنمایی و پرورش او به سوی تکامل و رستگاری است. برای سنجش میزان دینداری از پرسشنامه‌ی استاندارد گلاک و استارک با ۶ گویه استفاده شده است که سنجش متغیر به صورت فاصله‌ای صورت گرفته است.

- اولویت/ارزشی: منظور از اولویت ارزشی، اولویت یافتن یکی از ارزش‌های مادی یا فرامادی است که بر اساس تئوری سلسله مراتب نیازهای مازلو تعریف می‌شود.

تقسیم‌بندی که اینگلهارت از ارزش‌ها ارائه می‌دهد به صورت ارزش‌های مادی و فرامادی می‌باشد. او نیازهای زیست‌شناختی و امنیتی را به لحاظ اینکه مستقیماً به حیات طبیعی ارتباط دارند به‌عنوان نیازهای مادی در نظر گرفته و ارزش‌های متناظر بر آنها را ارزش‌های مادی می‌نامد. او نیاز به عشق و محبت و عزت نفس و خودشکوفایی را تحت عنوان نیازهای اجتماعی و خودشکوفایی نام نهاده است و ارزش‌های متناظر بر آنها را ارزش‌های فرامادی می‌نامد. برای اندازه‌گیری اولویت‌های ارزشی مادی و فرامادی، اینگلهارت سنجی دوازده ارزشی خود را ارائه می‌کند که در تحقیق حاضر مورد استفاده قرار می‌گیرد در شکل زیر آمده است:

ساختار اندازه‌گیری اولویت‌های ارزشی مادی و فرامادی اینگلهارت (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۱۸۶)

ارزش‌های مادی	ارزش‌های فرامادی
حفظ نظم در کشور	اعطای حق بیشتر به مردم در تصمیم‌گیری‌های دولت
مبارزه علیه افزایش قیمت‌ها	دفاع از آزادی بیان
حفظ آهنگ رشد سریع اقتصادی	اعطای حق بیشتر به مردم در تصمیم‌گیری‌های مربوط به کار و اجتماعشان
اطمینان از اینکه کشور نیروی دفاعی نیرومندی دارد	کوشش در جهت زیباسازی شهرها
حفظ اقتصاد با ثبات	حرکت به سوی جامعه‌ای دوستانه‌تر و انسانی‌تر
مبارزه با تبهکاری	حرکت به سوی جامعه‌ای که ارزش اندیشه‌ها در آن بیشتر از پول است

بر همین مبنا، اینگلهارت افراد را به ۴ سنخ ارزشی تقسیم‌بندی کرده است، افرادی که خواسته‌های مادی را حداقل برای ۴ گزینه از پنج گزینه‌ی اولشان انتخاب می‌کنند مادی محسوب می‌شوند؛ آنهایی که خواسته‌های مادی را حداقل برای ۳ گزینه از پنج گزینه‌ی اولشان انتخاب می‌کنند التقاطی مادی محسوب می‌شوند؛ آنهایی که دو خواسته‌ی مادی را بر می‌گزینند التقاطی فرامادی و کسانی که تنها به یک خواسته‌ی مادی بیشترین اولویت را می‌دهند و یا به هیچ یک از خواسته‌های مادی، اولویت را نمی‌دهند فرامادی نامیده می‌شوند (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۱۸۶).

تعریف نظری و عملیاتی متغیرهای وابسته

- *نحوه‌ی انتخاب همسر*: منظور از این متغیر در این تحقیق این است که آیا فرد همسرش را خود به تنهایی یا تنها با تصمیم خانواده و یا با تصمیم خود و هم‌فکری خانواده‌اش و یا توصیه‌ی اطرافیان انتخاب کرده است.

اهمیت معیارهای همسرگزینی

تعریف اسمی: معیارهای همسرگزینی شامل معیار زیبایی ظاهری، معیار مذهبی بودن، معیار پایگاه اقتصادی - اجتماعی همسر و معیار ویژگی‌های اخلاقی همسر می‌باشد. *اهمیت معیار زیبایی ظاهری*: هر چه که در انسان عشق و شوق تولید کند و انسان را به سوی خودش بکشاند و تحسین‌آفرین و تقدیس انسان را جلب کند زیبایی است (زکریایی، ۱۳۷۸: ۴۵۹). این معیار در این تحقیق از طریق ۵ گویه جذاب بودن برای یکدیگر (زیبایی صورت)، آراستگی ظاهر، سلامت جسمانی، تناسب سنی (فاصله‌ی سنی مناسب)، متناسب بودن اندام سنجیده شده است. پاسخ به این سؤالات شامل یک طیف ۱۰ تایی با دامنه‌ی زیاد با امتیاز ۱۰، تا کم با امتیاز ۱ بوده است؛ که در نهایت نمره‌ی هر فرد از جمع نمرات او در پنج گویه‌ی مذکور بدست می‌آید.

اهمیت معیار مذهبی بودن: دینداری التزام فرد است به دین مورد قبول خویش و در جامعه‌ی ما، دینداری یعنی میزان علاقه، احترام، سلوک و پایبندی به دین اسلام است (طالبان، ۱۳۸۰: ۶۲). این معیار از طریق دو گویه‌ی متعهد به ارزش‌های اعتقادی و مذهبی (نماز خواندن، روزه گرفتن، خمس، زکات و ...) و تقوا و پرهیزگاری سنجیده شده است. پاسخ به این سؤالات شامل یک طیف ۱۰ تایی با دامنه‌ی زیاد با امتیاز ۱۰ تا کم با امتیاز ۱ بوده است.

اهمیت معیار پایگاه اجتماعی - اقتصادی همسر: وضعی است که، یک شخص یا گروه در یک نظام اجتماعی در برابر دیگران می‌یابد (ساروخانی، ۱۳۸۲: ۷۳). در رابطه با پایگاه اقتصادی و اجتماعی همسر، این معیار با استفاده از ۱۲ گویه‌ی شغل مناسب، همسانی (هم کفو بودن) اقتصادی، پولدار بودن، احترام به کار و شغل یکدیگر، درآمد مناسب، بلوغ اجتماعی، تناسب خانوادگی از نظر اجتماعی، اصالت خانوادگی، حمایت اطرافیان از ازدواج، تحصیلات عالی، همسانی در تحصیلات عالی (هم کفو بودن از نظر تحصیلی) و پایگاه اجتماعی در یک طیف ۱۰ تایی از زیاد با امتیاز ۱۰، تا کم با امتیاز ۱ بوده سنجیده شده است.

اهمیت معیار ویژگی‌های اخلاقی همسر: اخلاق عبارت است از یک سلسله خصلت‌ها، سجایای اکتسابی که بشر آن‌ها را بعنوان اصول اخلاقی می‌پذیرد (زکریایی، ۱۳۷۸: ۶۵). این معیار از طریق ۱۸ گویه اخلاق خوب و خوشایند، عفت و پاکدامنی، احترام متقابل، وفاداری، رازداری، گذشت و فداکاری، صبر و شکیبایی، توقعات معقول، صداقت، مسئولیت‌پذیری، درستکاری، تناسب هوشی، قدرت حل مشکل، طرز تفکر مشترک، درک یکدیگر در موقعیت‌های مختلف، توجه و علاقه‌مندی، تلاشگری و برخورداری از سلامت ذهن و روان سنجیده شده است. پاسخ به این سؤالات شامل یک طیف ۱۰ تایی با دامنه‌ی زیاد با امتیاز ۱۰، تا کم با امتیاز ۱ بوده است. لازم به ذکر است که تمامی شاخص‌های فوق که ترکیب گویه‌های مختلفی بدست خواهند آمد نشان‌دهنده‌ی اهمیت آن معیار در انتخاب همسر می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

بررسی ویژگی‌های جمعیتی نشان داد که حدود ۸۰ درصد از پاسخگویان، کمتر از ۳۰ سال سن داشتند که به‌طور نسبی نشان‌دهنده‌ی جوان بودن جمعیت نمونه است. همچنین میانگین سنی پاسخگویان ۲۶ سال بود؛ که کمترین سن زنان ۱۶ سال و بیشترین آن ۳۵ سال بود. در ارتباط با ویژگی تحصیلات پاسخگویان می‌توان گفت که ۶۶ درصد پاسخگویان به‌طور کلی تحصیلات دیپلم و بالاتر داشته‌اند که در این میان بیش از ۳۶ درصد زنان دارای تحصیلات دانشگاهی می‌باشند که نشان‌دهنده‌ی اهمیت و رشد تحصیلات دانشگاهی زنان است و ۳۳ درصد نیز تحصیلات خود را پایین‌تر از دیپلم اظهار کرده‌اند.

بررسی وضعیت اشتغال آنان نشان می‌دهد که حدود ۲۰ درصد شاغل و حدود ۸۰ درصد نیز غیر شاغل بودند. از بین شاغلین نیز بیشترین درصد مربوط به زنانی است که در مراکز دولتی مشغول به کار هستند (۱۱ درصد). در مورد وضعیت محل سکونت پاسخگویان نیز می‌توان گفت که بیش از ۶۵ درصد پاسخگویان در شهر ساکن بوده‌اند و در مقابل تنها ۳۵ درصد از پاسخگویان در روستا ساکن بودند.

در ارتباط با ویژگی‌های اجتماعی - اقتصادی نمونه بررسی شده می‌توان گفت که متوسط درآمد ماهیانه‌ی خانواده زنان ۱ تا ۲ میلیون بوده است. همچنین بیش از ۵۷ درصد افراد اظهار کرده‌اند که خانواده‌ای با درآمد پایین دارند و تنها ۴ درصد افراد، خود را دارای درآمد بالا تلقی کرده‌اند. در مورد وضعیت طبقاتی پاسخگویان می‌توان گفت که بیش از ۶۰ درصد افراد، خود را طبقه‌ی متوسط گزارش کرده‌اند. در مورد پذیرش نظر والدین برای انتخاب همسر می‌توان گفت که بیش از ۷۵ درصد پاسخگویان، اهمیت بالای والدین را گزارش کرده‌اند و اظهار کرده‌اند که نظرات والدین برای پاسخگویان دارای اهمیت می‌باشد و این در حالی است که پذیرش نظر دوستان برای انتخاب همسر تنها ۱۲ درصد می‌باشد و این نشان می‌دهد که والدین اهمیت بیشتری برای انتخاب همسر پاسخگویان داشته است.

در ارتباط با ویژگی‌های فرهنگی نمونه بررسی شده می‌توان گفت که بیش از ۷۴ درصد، دین‌داری خود را بالا و تنها ۸ درصد دین‌داری خود را پایین گزارش کرده‌اند که نشان‌دهنده‌ی میزان گرایش به اعتقادات دینی و مذهب می‌باشد. در مورد ارزش‌های مادی و فرامادی می‌توان گفت که میانگین ارزش‌های مادی (۲۳/۵۹۷۴) بالاتر از میانگین ارزش‌های فرامادی (۲۳/۴۳۶۴) می‌باشد که نشان‌دهنده‌ی گرایش پاسخگویان به ارزش‌های مادی است.

در این پژوهش علاوه بر ویژگی‌های جمعیتی، اجتماعی و فرهنگی، از متغیر نحوه‌ی انتخاب همسر و معیارهای همسرگزینی به‌عنوان متغیر وابسته مورد استفاده قرار گرفته است. میانگین ویژگی‌های ظاهری ۴۱/۱۷، ویژگی‌های مذهبی ۱۷/۶۱، ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی (شغل مناسب، احترام به کار و شغل یکدیگر، درآمد مناسب، تناسب خانوادگی از نظر اجتماعی، اصالت خانوادگی، پایگاه اجتماعی و ...) ۹۶/۰۰ و ویژگی‌های اخلاقی ۱۶۵/۵۰ می‌باشد و در مورد متغیر نحوه‌ی انتخاب همسر می‌توان گفت که نزدیک به ۸۰ درصد با تصمیم خود و همفکری خانواده، همسر خود را انتخاب نموده‌اند و حدود

۱۴ نیز به تنهایی همسر خود را انتخاب نموده‌اند و در انتخاب همسر خود آزاد بوده‌اند و تنها ۷ درصد پاسخگویان ازدواج از پیش تنظیم شده داشته‌اند.

بررسی فرضیات پژوهش

جهت آزمون فرضیه‌هایی که متغیر مستقل آنها در سطح سنجش اسمی یا ترتیبی قرار دارند، از آزمون T برای مقایسه‌ی دو میانگین و از آزمون F برای مقایسه‌ی بیش از دو میانگین استفاده شده است. تحلیل واریانس یک روش آماری است که به منظور بررسی تفاوت بین میانگین‌های متغیرهای اسمی و رتبه‌ای و یا تفاوت بین میانگین‌های دو یا چند نمونه‌ی آماری به کار می‌رود که طی آن اثر یک متغیر مستقل (اسمی یا ترتیبی) بر روی متغیر وابسته (فاصله‌ای) مورد بررسی قرار می‌گیرد و به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. در این روش آماری، آزمون T و F بیانگر تفاوت بین میانگین‌ها می‌باشد. برای سنجش بعضی از متغیرها نیز از ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن استفاده شد و در نهایت از تحلیل رگرسیون چند متغیره جهت آزمون مدل تحقیق استفاده شد.

جدول ۱: بررسی رابطه‌ی متغیرهای مستقل با نحوه‌ی انتخاب همسر

متغیر وابسته / متغیر مستقل	متغیر	ضریب کای اسکوئر	سطح معناداری
نحوه‌ی انتخاب همسر	سن	۳/۹۰۷	۰/۶۸۹
	تحصیلات	۶/۱۳	۰/۱۷۷
	اشتغال	۰/۷۹۵	۰/۶۷۲
	محل سکونت	۷/۶۱۹	۰/۰۲۲
	درآمد خانواده	۱۰/۲۸۵	۰/۰۳۶
	پذیرش نظر دوستان	۹/۶۶۹	۰/۰۴۶
	پذیرش نظر والدین	۷۱/۴۰۷	۰/۰۰۰
	دینداری	۱۱/۳۸۰	۰/۰۲۳
	ارزش‌های مادی	۲/۹۳۱	۰/۵۶۹
	ارزش‌های فرامادی	۲/۴۷۴	۰/۶۴۹

برای بررسی رابطه‌ی متغیرهای سن، تحصیلات، اشتغال، محل سکونت، درآمد خانواده، پذیرش نظر دوستان، پذیرش نظر والدین، دینداری، ارزش‌های مادی و ارزش‌های

فرامادی با نحوه‌ی انتخاب همسر از آزمون کای‌اسکوئر استفاده شده است. همان‌گونه که در جدول مشاهده می‌شود از میان این متغیرها با توجه به دوستان، پذیرش نظر والدین و دینداری معنادار بود و سایر متغیرها (سن، تحصیلات، اشتغال، ارزش‌های مادی و فرامادی) با نحوه‌ی انتخاب همسر رابطه‌ی معناداری نداشتند، بنابراین این فرضیات تأیید نشدند.

برای سنجش متغیرهای سن، درآمد خانواده، طبقه‌ی اجتماعی، پذیرش نظر دوستان، پذیرش نظر والدین، دینداری، ارزش‌های مادی و ارزش‌های فرامادی از ضریب همبستگی استفاده شد و برای سنجش متغیر تحصیلات از آزمون f و برای سنجش متغیرهای وضعیت اشتغال و محل سکونت از آزمون t (تفاوت میانگین‌ها) استفاده شد.

بر اساس یافته‌های جدول ۲؛ همان‌گونه که مشاهده می‌شود با توجه به ضرایب همبستگی پیرسون، متغیرهای طبقه‌ی اجتماعی، پذیرش نظر والدین، اعتقادات دینی، ارزش‌های مادی و فرامادی تأثیر معناداری بر متغیر معیارهای همسرگزینی زنان داشتند و همچنین متغیر تحصیلات که با آزمون f گرفته شد نیز معنادار شد و در آخر محل سکونت که با آزمون تفاوت میانگین گرفته شد نیز رابطه‌ی معناداری با معیارهای همسرگزینی داشتند و چهار متغیر دیگر یعنی سن، وضعیت اشتغال، درآمد خانواده و پذیرش نظر دوستان دارای اثر معناداری بر معیارهای همسرگزینی زنان نبوده‌اند.

جدول ۲: بررسی رابطه‌ی متغیرهای مستقل با معیارهای همسرگزینی

معیار اخلاقی	معیار اجتماعی - اقتصادی	معیار مذهبی	معیار زیبایی	آزمون	متغیر	معیارهای همسرگزینی
-۰/۰۰۵	۰/۰۳۱	-۰/۰۲۰	۰/۰۰۵	مقدار پیرسون	سن	
۰/۹۲۹	۰/۵۴۶	۰/۶۹۰	۰/۹۱۶	سطح معناداری		
۴/۳۹۰	۱/۲۰۰	۱/۷۶۵	۰/۱۸۹	مقدار F	تحصیلات	
۰/۰۱۳	۰/۳۰۲	۰/۱۷۳	۰/۸۲۷	سطح معناداری		
۱/۷۱۴	۱/۵۲۲	۰/۰۸۶	۱/۸۰۷	مقدار T	اشتغال	
۰/۰۸۹	۰/۱۲۹	۰/۹۲۲	۰/۰۷۳	سطح معناداری		
۰/۰۷۲	۰/۶۶۸	-۲/۱۹۸	-۰/۲۳۹	مقدار T	محل سکونت	
۰/۹۴۲	۰/۵۰۵	۰/۰۲۹	۰/۸۱۱	سطح معناداری		
۰/۰۰۹	۰/۰۶۴	-۰/۰۷۷	۰/۰۲۳	مقدار پیرسون	درآمد خانواده	
۰/۸۶۲	۰/۲۲۵	۰/۱۴۰	۰/۶۵۶	سطح معناداری		
-۰/۰۳۹	-۰/۰۹۵	-۰/۰۸۷	-۰/۱۲۱	مقدار اسپیرمن	طبقه‌ی اجتماعی	
۰/۴۴۵	۰/۰۶۳	۰/۰۸۸	۰/۰۱۷	سطح معناداری		

متغیر	آزمون	معیار زیبایی	معیار مذهبی	معیار اجتماعی - اقتصادی	معیار اخلاقی
پذیرش نظر دوستان	مقدار پیرسون	-۰/۰۲۰	-۰/۰۶۳	۰/۰۲۵	-۰/۰۹۵
	سطح معناداری	۰/۶۸۹	۰/۲۱۲	۰/۶۳۲	۰/۰۶۲
پذیرش نظر والدین	مقدار پیرسون	۰/۰۸۰	۰/۰۸۹	۰/۰۹۸	۰/۰۵۰
	سطح معناداری	۰/۱۱۵	۰/۰۸۰	۰/۰۵۶	۰/۳۳۰
دینداری	مقدار پیرسون	۰/۱۵۸	۰/۴۳۸	۰/۱۵۸	۰/۲۷۷
	سطح معناداری	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰
ارزش‌های مادی	مقدار پیرسون	۰/۱۵۹	۰/۰۹۶	۰/۱۸۹	۰/۲۰۸
	سطح معناداری	۰/۰۰۲	۰/۰۶۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
ارزش‌های فرامادی	مقدار پیرسون	۰/۱۲۳	۰/۱۲۰	۰/۱۶۱	۰/۳۲۱
	سطح معناداری	۰/۰۱۶	۰/۰۱۹	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰

تحلیل چند متغیره

متغیر نحوه‌ی انتخاب همسر را در سه طبقه (انتخاب به تنهایی، تصمیم خود و اطرافیان و نظر مطلق خانواده) کدگذاری نموده‌ایم. برای این منظور، طبقه‌ی نظر مطلق خانواده را بعنوان طبقه‌ی مرجع انتخاب نموده‌ایم و دو طبقه‌ی دیگر یعنی "انتخاب به تنهایی" و "خودم و اطرافیان" بر حسب آن سنجیده می‌شود.

با توجه به معناداری آماره‌ی والد در پذیرش نظر والدین ۰/۰۰۰، این متغیر بر طبقه‌ی انتخاب به تنهایی تأثیر می‌گذارد و همچنین دو متغیر پذیرش نظر والدین و پذیرش نظر دوستان ۰/۰۱۰ نیز مشاهده می‌شود که این دو متغیر مستقل بر طبقه‌ی خودم و اطرافیان اهمیت می‌گذارند و با توجه به عدم معناداری آماره‌ی والد، بقیه‌ی متغیرهای مستقل دارای اثر معنادار بر متغیر وابسته نیستند.

جدول ۳: اثر متغیرهای مستقل بر متغیر نحوه‌ی انتخاب همسر با کنترل سایر متغیر

Exp (b)	سطح معناداری	درجه‌ی آزادی	مقدار Wald	خطای استاندارد	ضریب Beta		
	۰/۰۰۴	۱	۸/۱۵۴	۲/۷۰۲	۷/۷۱۷	ضریب ثابت	انتخاب به تنهایی
۰/۸۹۶	۰/۶۹۳	۱	۰/۱۵۶	۰/۳۷۸	-۰/۱۱۰	درآمد	
۲/۱۸۲	۰/۱۷۶	۱	۱/۸۳۴	۰/۵۷۶	۰/۷۸۰	محل سکونت	
۰/۱۶۱	۰/۰۰۰	۱	۲۱/۵۹۶	۰/۳۹۳	-۱/۸۲۸	پذیرش نظر والدین	
۱/۵۵۰	۰/۱۳۳	۱	۲/۲۶۱	۰/۳۹۱	۰/۴۳۸	پذیرش نظر دوستان	
۰/۹۷۸	۰/۷۶۳	۱	۰/۰۹۱	۰/۰۷۴	-۰/۰۲۲	دینداری	
	۰/۱۳۲	۱	۲/۳۷۳	۲/۴۰۷	۳/۶۲۹	ضریب ثابت	خودم و همفکری اطرافیان
۱/۴۰۹	۰/۱۳۰	۱	۲/۲۹۲	۰/۳۲۶	۰/۳۴۳	درآمد	
۰/۸۹۲	۰/۷۹۵	۱	۰/۰۶۷	۰/۴۴۰	-۰/۱۱۴	محل سکونت	
۰/۳۶۲	۰/۰۰۵	۱	۷/۷۱۰	۰/۳۶۵	-۱/۰۱۵	پذیرش نظر والدین	
۱/۹۱۳	۰/۰۱۰	۱	۶/۶۳۵	۰/۳۵۲	۰/۶۴۹	پذیرش نظر دوستان	
۱/۰۶۰	۰/۳۴۹	۱	۰/۸۷۶	۰/۰۶۲	۰/۰۵۸	دینداری	

با توجه به اطلاعات جدول ۴ درباره‌ی معیار مذهبی بودن، یک متغیر دارای اثر معنادار است که دین‌داری افراد می‌باشد. با افزایش دین‌داری، اهمیت معیار مذهبی همسر در انتخاب همسر افزایش می‌یابد؛ اما مدل مورد استفاده نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل ۰/۲۰۲ تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

در ارتباط با معیار زیبایی ظاهری، دو متغیر دارای اثر معنادار بوده‌اند که به ترتیب، طبقه‌ی اجتماعی ۰/۰۵۲، دین‌داری ۰/۰۱۹ می‌باشد که این دو متغیر مستقل دارای بیشترین اهمیت بر معیار زیبایی ظاهری داشته‌اند؛ اما مدل مورد استفاده نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل ۰/۰۶۰ تغییرات وابسته را تبیین می‌کنند.

در خصوص معیار اجتماعی - اقتصادی یک متغیر دارای اثر معنادار می‌باشند که دین‌داری ۰/۰۳۷ می‌باشند؛ اما مدل مورد استفاده نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل ۰/۰۶۹ تغییرات وابسته را تبیین می‌کنند.

در پایان، در ارتباط با معیار ویژگی‌های اخلاقی همسر مشاهده می‌شود که دین‌داری و ارزش‌های فرامادی دارای اثر معنادار بر متغیر وابسته است؛ یعنی با افزایش هر کدام از متغیرهای مستقل، اهمیت معیار ویژگی‌های اخلاقی بیشتر می‌شود؛ که در مجموع مدل مورد استفاده ۰/۱۷۵ درصد تغییرات وابسته را تبیین می‌کند.

جدول ۴: اثر متغیرهای مستقل بر متغیر معیارهای همسرگزینی با کنترل سایر متغیرها

معیار مذهبی				
سطح معناداری	مقدار <i>t</i>	ضریب <i>Beta</i>	ضریب <i>B</i>	
۰/۴۱۶	۰/۸۱۴	۰/۰۳۹	۰/۰۹۷	تحصیلات
۰/۴۵۱	۰/۷۵۵	۰/۰۳۶	۰/۱۳۱	پذیرش نظر والدین
۰/۳۵۳	-۱/۱۴۵	-۰/۰۵۴	-۰/۲۴۲	طبقه‌ی اجتماعی
۰/۰۰۰	۸/۸۳۴	۰/۴۲۷	۰/۴۲۸	دینداری
۰/۳۳۳	-۰/۹۷۰	-۰/۰۷۱	-۰/۰۵۲	ارزش‌های مادی
۰/۱۹۶	۱/۲۹۶	۰/۰۹۵	۰/۰۷۱	ارزش‌های فرامادی
<i>R square</i> =۰/۲۰۲ <i>R</i> =۰/۴۴۹ <i>F</i> =۱۵/۴۸۴ <i>df</i> =۶ <i>Sig</i> =۰/۰۰۰				
معیار زیبایی ظاهری				
سطح معناداری	مقدار <i>t</i>	ضریب <i>Beta</i>	ضریب <i>B</i>	
۰/۵۲۲	-۰/۶۴۱	-۰/۰۳۳	-۰/۱۷۵	تحصیلات
۰/۳۰۶	۱/۰۲۵	۰/۰۵۳	۰/۴۰۸	پذیرش نظر والدین
۰/۰۵۲	-۱/۹۵۳	-۰/۱۰۰	-۰/۹۵۱	طبقه‌ی اجتماعی
۰/۰۱۹	۲/۳۵۹	۰/۱۲۴	۰/۲۶۲	دینداری
۰/۳۲۶	۰/۹۸۳	۰/۰۷۹	۰/۱۲۱	ارزش‌های مادی
۰/۳۴۹	۰/۹۲۸	۰/۰۷۵	۰/۱۱۸	ارزش‌های فرامادی
<i>R square</i> =۰/۰۶۰ <i>R</i> =۰/۲۴۶ <i>F</i> =۳/۹۲۱ <i>df</i> =۶ <i>Sig</i> =۰/۰۰۰۱				
معیار اجتماعی - اقتصادی				
سطح معناداری	مقدار <i>t</i>	ضریب <i>Beta</i>	ضریب <i>B</i>	
۰/۹۱۰	۰/۱۱۳	۰/۰۰۶	۰/۰۶۷	تحصیلات
۰/۱۶۱	۱/۴۰۵	۰/۰۷۳	۱/۳۱۲	پذیرش نظر والدین
۰/۰۶۵	-۱/۸۴۹	-۰/۰۹۵	-۱/۹۵۲	طبقه‌ی اجتماعی
۰/۰۳۷	۲/۰۹۵	۰/۱۱۰	۰/۵۰۳	دینداری
۱/۱۱۶	۱/۵۷۴	۰/۱۲۶	۰/۴۲۰	ارزش‌های مادی
۰/۴۹۲	۰/۶۸۷	۰/۰۵۵	۰/۱۸۸	ارزش‌های فرامادی
<i>R square</i> =۰/۰۶۹ <i>R</i> =۰/۲۶۲ <i>F</i> =۴/۴۵۹ <i>df</i> =۶ <i>Sig</i> =۰/۰۰۰				
معیار اخلاقی				
سطح معناداری	مقدار <i>t</i>	ضریب <i>Beta</i>	ضریب <i>B</i>	
۰/۰۸۵	۱/۷۲۹	۰/۰۸۵	۱/۱۰۴	تحصیلات
۰/۷۷۱	-۰/۲۹۱	-۰/۰۱۴	-۰/۲۷۳	پذیرش نظر والدین
۰/۴۸۵	-۰/۶۹۹	-۰/۰۳۴	-۰/۷۹۹	طبقه‌ی اجتماعی
۰/۰۰۰	۴/۹۷۳	۰/۲۴۶	۱/۳۰۶	دینداری
۰/۰۶۸	-۱/۸۳۲	-۰/۱۳۹	-۰/۵۳۲	ارزش‌های مادی
۰/۰۰۰	۴/۹۸۱	۰/۳۷۶	۱/۴۸۰	ارزش‌های فرامادی
<i>R square</i> =۰/۱۷۵ <i>R</i> =۰/۴۱۸ <i>F</i> =۱۲/۷۵۶ <i>df</i> =۶ <i>Sig</i> =۰/۰۰۰				

نتیجه‌گیری

خانواده مهم‌ترین نهاد اجتماعی و کوچک‌ترین هسته‌ی جامعه است که از یک زن و مرد و فرزندان تشکیل می‌شود. اساس و رکن اصلی خانواده به‌عنوان زیربنای جامعه، ازدواج است. ازدواج، الگوی اجتماعی پذیرفته شده‌ای است که از طریق آن دو یا تعداد بیشتری از اشخاص، یک خانواده را پایه‌گذاری می‌کنند. در حقیقت ازدواج فقط منجر به ایجاد و پرورش کودکان نمی‌شود، بلکه شامل مجموعه‌ای از دیگر وظایف و امتیازاتی است که به عده‌ی زیادی از مردم، خوشبختی یا ویژگی مثبتی را می‌بخشد. معنای واقعی ازدواج عبارت است از پذیرش یک موقعیت جدید به وسیله‌ی دیگران. آداب و تشریفات عروسی صرفاً شیوه‌هایی برای به نمایش در آوردن این دگرگونی موقعیت‌اند (هانت^۱ و هورتون^۲، ۱۹۸۴).

در بین تمامی نهادها و سازمان‌های اجتماعی، خانواده نقش و اهمیتی خاص و بسزا دارد. تمامی آن‌هایی که در باب سازمان جامعه اندیشیده‌اند، همه‌ی مصلحین، حتی رویاگرایان و آنان که به ناکجاآباد روی کرده‌اند، بر خانواده و اهمیت حیاتی آن برای جامعه تأکید ورزیده‌اند. به درستی هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند ادعای سلامت کند، چنانچه از خانواده‌هایی سالم برخوردار نباشد (ساروخانی، ۱۳۸۵: ۱۱).

کشور ما مدتی است که توسعه‌ی اقتصادی و تکنولوژیک، افزایش سطح تحصیلات و توسعه‌ی ارتباطات و ... را مورد توجه قرار داده است. عواملی چون به وجود آمدن کلان‌شهرها و تغییرات گسترده در چهره‌ی شهرها، افزایش جمعیت شهرنشینی و چهار برابر شدن، دو برابر شدن جمعیت، افزایش ناگهانی جوانان در چند سال اخیر، تغییرات گسترده در قیمت نفت و تولید ناخالص ملی، افزایش درصد باسوادان، افزایش درصد زنان تحصیل کرده و حضور آن‌ها در محیط، همه و همه نشان از تغییرات گسترده فیزیکی اجتماعی و فرهنگی در سطح جامعه است که موجب پیدایش تغییرات محسوس و قابل توجهی در عرصه‌ی فرهنگی و پیدایش دگرگونی‌هایی در گرایش‌های مذهبی، هنجارهای خانوادگی و جنسیتی و تحول ارزش‌های مادی به فرامادی گردیده است از منظر اینگلهارت، تحول ارزش‌های مادی به فرامادی نقش تعیین‌کننده‌ای را در تبیین بسیاری از مسائل اجتماعی و فرهنگی بازی می‌کند (واحدی، ۱۳۸۹).

انتخاب آزادانه‌ی همسر، بعد دیگری از تحولات ازدواج است که در جامعه‌ی ما هرچند رایج نیست و پدر و مادر هنوز نقش مهمی در شکل‌گیری ازدواج فرزندان دارند، ولی شدت

^۱ Hunt

^۲ Horton

و ضعف نقش‌های آنان در گروه‌های مختلف اجتماعی متفاوت بوده است. نسل جدید و افراد برخاسته از خانواده‌های با بعد کوچک، با تحصیلات دانشگاهی، سطح اطلاعات عمومی بالا، استفاده‌ی زیاد از رسانه‌ها و با تقدیرگرایی «کم» موافقت کمتری در مقایسه با دیگر گروه‌ها، در خصوص موضوع دخالت والدین در ازدواج فرزندان‌شان، از خود نشان می‌دهند (همان: ۶۳).

با توجه به نقش تعیین‌کننده‌ی ازدواج در امر باروری به‌عنوان اصلی‌ترین مسأله‌ی جمعیتی ایران و همچنین ساختار جوان کشور، مطالعه‌ی تغییرات الگوهای ازدواج و عوامل تأثیرگذار بر آن در سیاست‌گذاری‌های کلان جامعه اهمیت ویژه‌ای دارد. در این مطالعه با استفاده از روش پیمایش به شیوه‌ی پرسشنامه و گردآوری اطلاعات از ۳۹۰ مورد، به نقش عوامل اجتماعی و فرهنگی در تغییرات الگوهای ازدواج در شهرستان لامرد پرداخته شده است. همچنین برای تبیین این مسأله از نظریه‌ی تحول فرهنگی و ارزشی رونالد اینگلهارت و پژوهش‌های پیشین استفاده شده است. الگوهای ازدواج که در این تحقیق بررسی شدند شامل نحوه‌ی انتخاب همسر و معیارهای انتخاب همسر بودند.

با بررسی هدف کلی تحقیق، می‌توان گفت که عوامل زمینه‌ای، اجتماعی و فرهنگی بر الگوهای ازدواج مؤثر است. نتایج نشان داد افرادی که درآمد خانوادگی آن‌ها در سطح بالا، محل سکونت در شهر، پذیرش نظر والدین و پذیرش نظر دوستان کمتر و میزان دین‌داری کمتر باشد، نحوه‌ی انتخاب همسر متفاوتی دارند بدین معنا که گرایش بیشتری دارند که همسرشان را خودشان انتخاب کنند و در انتخاب همسرآزادی بیشتری دارند. در متغیر معیارهای همسرگزینی می‌توان به‌طور کلی گفت که محل سکونت، تحصیلات فرد، نقش والدین، طبقه‌ی اجتماعی افراد، دین‌داری و ارزش‌های مادی و فرامادی بر معیارهای همسرگزینی تأثیر می‌گذارند و هر چه طبقه‌ی اجتماعی فرد بالاتر، محل سکونت در روستا، تحصیلات فرد بالاتر، دین‌داری و ارزش‌های مادی پایین‌تر و ارزش‌های فرامادی بالاتر باشند اهمیت به معیارهای انتخاب همسر کمتر می‌شود.

در پایان، می‌توان گفت که زنان تمایل گسترده‌ای به استفاده از این ایده‌ها در نگرش‌ها و رفتارهای خود در الگوهای انتخاب همسر خود دارند، اگر چه در بعضی جنبه‌ها توافق همه‌جانبه‌ای وجود نداشت اما زنان در پی آن هستند که یک الگوی مشترک برای خود برگزینند.

فهرست منابع:

- آزادارمکی، تقی؛ زند، مهناز و خزاعی، طاهره (۱۳۸۲). "رشد تغییرات فرهنگی اجتماعی خانواده‌ی تهرانی طی سه نسل"، فصلنامه‌ی علوم انسانی دانشگاه الزهرا (س)، سال دوازدهم و سیزدهم، شماره‌ی ۴۴ و ۴۵.
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۷). "نوسازی و پسانوسازی"، ترجمه‌ی علی مرتضویان، فصلنامه‌ی ارغنون، شماره‌ی ۱۳.
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۸۲). تحول فرهنگی در جوامع پیشرفته‌ی صنعتی، ترجمه‌ی مریم وتر، تهران: انتشارات کویر.
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۸۹). نوسازی، تغییر فرهنگی و دموکراسی، ترجمه‌ی یعقوب احمدی، انتشارات کویر.
- جبرائیلی، هاشم؛ زاده‌محمدی، علی و حیدری، محمود (۱۳۹۲). "نقش ارزش‌های فرهنگی ازدواج و تفاوت‌های جنسی در انتخاب همسر"، مجله‌ی روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی، سال نهم، شماره‌ی ۳۶.
- حسین‌زاده شاندیز، هادی (۱۳۸۳). بررسی معیارهای همسرگزینی در بین جوانان مجرد شهر شاندیز، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- حیدری، جبار؛ جعفری، هدایت؛ افضلی، محمدعلی؛ محمدپور، رضاعلی و محمودی، قهرمان (۱۳۸۷). "معیارهای ازدواج از دیدگاه دانشجویان مجرد دانشگاه علوم پزشکی مازندران"، پژوهش پرستاری، دوره‌ی ۳، شماره‌ی ۱۰ و ۱۱.
- دواس، دی، ای (۱۳۸۶). روش پیمایشی در تحقیقات اجتماعی، ترجمه‌ی هوشنگ نایی، چاپ پنجم، تهران: نشر نی.
- ساروخانی، باقر (۱۳۸۲). روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- سرایبی، حسن (۱۳۸۵). "تداوم و تغییر خانواده در جریان گذار جمعیتی در ایران"، نامه‌ی انجمن جمعیت‌شناسی ایران، سال اول، شماره‌ی دوم.
- سرایبی، حسن و اوجاقلو، سجاد (۱۳۹۲). "مطالعه‌ی نسلی تغییر ارزش ازدواج در ایران"، مجله‌ی مطالعات توسعه‌ی اجتماعی ایران، سال پنجم، شماره‌ی چهارم.
- علایی، حسن و حقی، غلامحسین (۱۳۹۳). "بررسی وضعیت معیارهای همسرگزینی و عوامل اجتماعی مرتبط با آن"، مجله‌ی علوم اجتماعی، پژوهش‌های علوم انسانی، سال ششم، شماره‌ی ۳۳.

کاظمی، زهرا (۱۳۸۹). "بررسی تأثیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای بر شکاف بین نگرش‌های دختران و مادران آنها نسبت به ازدواج و خانواده"، میانه: فصلنامه‌ی خانواده‌پژوهی، سال ششم شماره‌ی ۲۳.

کاظمی، زهرا و نیازی، صغری (۱۳۸۹). "بررسی تأثیر عوامل فرهنگی بر الگوی ازدواج"، مجله جامعه‌شناسی ایران. دوره یازدهم، شماره‌ی ۲.

کنعانی، محمدمین (۱۳۸۵). "پیوند سنت و نوسازی در افزایش سن ازدواج: نمونه‌ی ایرانیان ترکمن"، نامه‌ی انجمن جمعیت‌شناسی ایران، سال یکم، شماره‌ی ۱.

محمودیانی گیلانی، سراج (۱۳۹۲). "بررسی تطبیقی الگوهای ازدواج در بین زنان و مردان در شهر کرمانشاه"، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی علوم اجتماعی دانشگاه تهران.

نصیرزاده، راضیه و رسول‌زاده طباطبائی، کاظم (۱۳۸۸). "معیارهای فیزیکی انتخاب همسر در دانشجویان دانشگاه‌های تهران"، مجله‌ی اصول بهداشت روان، سال یازدهم، شماره‌ی ۱، پیاپی ۴۱.

Buss, D. M., & Barnes, M. (1986). "Preferences in human mate selection", *Journal of personality and social psychology*, 50(3), 559.

Campbell, L., Pink, J. C., & Stanton, S. C. (2015). Ideal mate standards and romantic relationships.

Campbell, L., & Fletcher, G. J. (2015). "Romantic relationships, ideal standards, and mate selection", *Current Opinion in Psychology*, 1, 97-100.

Fisman, R., Iyengar, S. S., Kamenica, E., & Simonson, I. (2006). "Gender differences in mate selection: Evidence from a speed dating experiment", *the Quarterly Journal of Economics*, 673-697.

Good, V. (1963). *World revolution and family patterns, net work*: free press.

Granberg, E. M., Simons, L. G., & Simons, R. L. (2015). "The Role of Body Size in Mate Selection among African American Young Adults", *Sex roles*, 73(7-8), 340-354.

Khallad, Y. (2005). "Mate selection in Jordan: Effects of sex, socio-economic status, and culture", *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(2), 155-168.